

Inštitut za zgodovino
delavskega gibanja
KNJIZNICA.

7947

AGRARNA REFORMA

IZDANJE »NAPRIJED« • ZAGREB 1945.

AGRARNA REFORMA

Z A G R E B 1 9 4 5.

Novinsko-izdavačko poduzeće „Naprijed“

7947

27. XI. 1997

459

OSNOVNA NAČELA RASPODJELE ZEMLJIŠNOG POSJEDA

Ako se uzme u obzir da su Poljska, Rumunija, Mađarska i Bugarska već donijele zakone o agrarnoj reformi i već znatno uradile na njihovu sprovođenju, moglo bi se zaključiti da smo mi u tom pogledu u zakašnjenju. Međutim, tko uzme u obzir sve, makar i vrlo različite posebne uslove u tim zemljama i uslove koje smo za rješavanje toga pitanja imali u našoj državi, ne će moći da nađe razloga da predbaci našim rukovodećim tijelima neku nemarnost i zakašnjenje. Međutim, bez obzira na to što je u nekim prije pola godine već potpuno oslobođenim zemljama, koje čine sastavne dijelove naše federacije, ovo pitanje postalo akutno, ipak do potpunog oslobođenja cijele državne teritorije još nisu bili dati svi uslovi za rješavanje agrarnog pitanja čak ni u tim dijelovima naše države. Ali, čim je naša čitava državna teritorija bila očišćena od okupatora, rješavanje toga pitanja nametnulo se kao jedan od osnovnih i vrlo hitnih zadataka. Pitanje kako će biti raspodijeljen zemljišni posjed i kako će se riješiti pitanje kolonizacije mora biti riješeno u najkraćem roku i ne trpi nikakva odlaganja. U sadašnjem momentu, u sadašnjim uslovima ne bi se moglo naći nikakvo opravdanje ma za najmanje odlaganje rješenja

toga krupnog socijalnog pitanja. Važnost toga pitanja u našoj zemlji s tako jakim procentom zemljoradničkog stanovništva ne treba nikakova dokazivanja. A isto je tako dobro poznato da imamo mnogo zemljoradničkog stanovništva koje uopće nema zemljišnog posjeda, kao i to da u čitavoj Jugoslaviji u ogromnoj mjeri prevladuje sićušni posjed koji ne ishranjuje njegova vlasnika i njegovu porodicu. Glad seljaka za zemljom opća je pojava u cijeloj državi. Sadašnja raspodjela zemljišnog posjeda, koja najveći dio zemljoradničkog stanovništva pretvara u gladnu sirotinju nesigurnog opstanka mora biti do krajnjih granica mogućnosti revidirana i ispravljena u korist tih tako brojnih masa zemljoradničke sirotinje. U tom istom okviru nameće se i velika nacionalna dužnost brige za borce partizanskih odreda i Jugoslavenske armije, za invalide oslobodilačkog rata, za porodice i za siročad izginulih boraca kojima pripada prvenstvo u dodjeljivanju zemlje.

Pitanje agrarne reforme i kolonizacije ne postavlja se u svim našim zemljama i oblastima na jednak način, no usprkos tome ne postoje nikakvi uslovi koji bi zahtijevali da se postave različita osnovna načela za njegovo rješavanje u raznim krajevima. Ta osnovna načela, kojih će pravičnost i demokratizam biti očigledni i do kraja razumljivi cijeloj masi zemljoradničkih trudbenika i svakom naprednom građaninu naše otadžbine, jednostavna su i prosta, kao što je jednostavan, prost i razumljiv zahtjev zemljoradničke sirotinje za kruhom.

Kakova načela može za rješenje ovoga pitanja postaviti jedna vlast koja je nikla iz naroda i za narod i koja živi i umire za obranu životnih interesa širokih slojeva trudbenika?

Prije svega, najvažnije, prvo osnovno načelo može biti samo jedno: zemlju može imati samo onaj koji je obrađuje. Otkako uopće postoje vlasnici zemlje koji tu zemlju ne rade, i

obrađivači zemlje koji nisu vlasnici zemlje uopće ili su vlasnici bijedne parcele koja ih ne može ishraniti, odonda, iz dubine feudalizma do danas, ovo načelo predstavlja »vjeru« siromašnog, eksploatiranog zemljoradnika. Po raznim stranama naše države zemljoradnici ga postavljaju na isti jasan i oštar način tražeći punu dosljednost u njegovoj primjeni.

Evo samo jednog primjera od mnogih koji u posljednje vrijeme bivaju sve brojniji. U selu Guglju, okrug užički, pokrenuo je narod sam na konferenciji JNOF-e pitanje napolice. Jedan seljak upitao je da li potpada pod agrarnu reformu i zemlja onih koji ne mogu sami da je obrađuju, već iskorišćavaju tuđu radnu snagu. Bez izuzetka narod se složio da treba i zemlja u posjedu ljudi koji je sami ne obrađuju da potpadne pod agrarnu reformu. U selu Tučkovu nalazi se i manastirsko imanje od 20 hektara, koje bi moglo da prehrani osamdeset osoba. Ovo se imanje daje svake godine na obradu »na pola«. Narod više nije voljan da dozvoli da pola prihoda ide onima koji na toj zemlji ne rade. Zato je na toj konferenciji odlučeno da napoličar uzme polovinu prihoda, a da se druga polovina razdjeli siromašnima. Pored toga seljaci su na toj konferenciji zahtijevali da se nekim narodnim neprijateljima zemlja stoprocentno konfiscira. Zemlja se, dakle, mora oduzeti svima onima koji je ne obrađuju, pa bilo da oni uopće nisu po zanimanju zemljoradnici, ili jesu, ali ne obrađuju zemlju, samo je daju pod zakup.

Naša narodna vlast ne će zaštićivati samo siromašno seljaštvo, već i srednjeg seljaka koji sa svojom porodicom radi na svome posjedu, a u izvjesnoj mjeri upotrebljava najmljenu radnu snagu. Ali od jedne mjere na više, gdje može biti govora samo o obradi tuđom radnom snagom, zemlja se mora oduzeti u korist zemljišnog fonda, iz kojega

će se dodjeljivati siromašnim zemljoradnicima. Koliki će biti maksimum hektara koje može zadržati vlasnik zemlje, ukoliko ispunjava osnovni uslov da je obrađuje snagom svojom i svoje porodice, zavisi od više uslova koji su različiti prema mjestu, ali on zakonom može biti određen za svaki kraj prema mjesnim uslovima. Veliki zemljišni posjedi moraju, dakle, biti ukinuti.

Ako selo (općina) ima seoske (općinske) zemlje (utrihe) više nego što je potrebno za zajedničke i općinske potrebe stanovništva dotičnog sela, višak bi imao ući u zemljišni fond za agrarnu reformu.

Jasno je da u rukama države moraju ostati izvjesni kompleksi zemlje, ali samo onoliko koliko je potrebno za ugledna dobra, za proizvodnju selekcioniziranog sjemenja, za ergele, i ugledne stočne farme, za poljoprivredne škole i institute, za mašinske stanice, rasadnike itd.

Evo jednostavnih načela na kojima se jednako može zasnivati pravična raspodjela zemljišnog posjeda. Što se tiče načela s kojima bi se zemlja dodjeljivala siromašnim zemljoradnicima, dva su osnovna: besplatno davanje zemlje sa živim i mrtvim inventarom i davanje zemlje zemljoradnicima u privatnu svojinu.

Pri sprovođenju tih načela imat će da se isprave mnoge nepravde učinjene našem zemljoradničkom stanovništvu u daljnoj i skoroj prošlosti. Ispravljanje tih nepravdi zahtijeva i odlučnu reviziju pitanja zemljoradničkih dugova, jer su kod rješavanja toga pitanja u bivšoj Jugoslaviji mnogi dužnici izgubili zemlju, koja je otišla u ruke nezemljoradnika. Isto tako u ispravljanje nepravdi iz prošlosti spada i revizija kolonizacije, naročito u Makedoniji i na Kosovu i Metohiji, gdje je u mnogo slučajeva zemlja koja je data kolonistima, bila oduzeta od mjesnih seljaka.

Rješavanje agrarnog pitanja i pitanja kolonizacije zahtijevat će kod nas vjerovatno nekoliko

zakona. Tako bi, na primjer, morao biti donesen poseban zakon za rješavanje tih pitanja za Makedoniju, a poseban za kosovsko-metohijsku oblast. Posebnim zakonom imalo bi se riješiti pitanje dodjeljivanja zemlje borcima i invalidima oslobodilačkog rata, njihovim porodicama i njihovoj siročadi. Pravilno rješenje toga pitanja, kao i pitanja agrarne reforme i kolonizacije u ostaloj državi izvan spomenutih dviju oblasti, zahtijevat će svakako donošenje jednog okvirnog zakona, koji će postaviti kako načela raspodjele zemljišnog posjeda, tako i načela i mjerila po kojima će se vršiti dodjeljivanje zemlje. Na osnovu takvog okvirnog zakona bilo bi onda moguće rješavati agrarno pitanje i u cjelini i u pojedinim federalnim jedinicama, a isto tako i pitanje kolonizacije.

M. P.

